

posamezniki, med katerimi sta tudi Reinhold Messner in Miha Kuhar, ki po moje znata gledati tudi s srcem, kakor je Lisića rekla Malemu princu.

Na koncu naj dodam geslo, ki sem ga zapisal že nekje drugje:

Naj živi alpinizem!

Naj živijo tudi bitja, ki jih alpinizem posredno ali neposredno ogroža!

Živi pa naj tudi Reinhold Messner.

Za vse je na tem svetu zadosti prostora. Seveda, če nismo ljudje prepričani, da smo mi (in samo mi) »krona stvarstva«, ki lahko počne vse, kar se ji zljubi.

In ne nazadnje: Naj živi tudi Planinski vestnik, najstarejša slovenska revija, ki je iz številke v številko mlajša!

Peter Čížmek

UGOVARJAM IN NASPROTUJEM!

Sem odločno proti! Dvakrat, trikrat, sto in še -krat! Proti čemu? Proti temu, da naše glasilo postane glasnik lovcev. Oni imajo svojo revijo in naj se v njej postavljajo s svojimi strastmi. Vem, da so med našo planinsko srenjo tudi člani zelene bratovščine, vendar pa naj kljub temu Planinski vestnik ostane le naše glasilo. Brez pušk in smrekovih ali borovih vejic živalim v slovo od njihovega naravnega okolja in življenja.

Ta moj ugovor se seveda nanaša na članek Po prskača, objavljen v PV 11/1988 na strani 497.

Janez Lončar st.

iz planinske literature

Čudoviti Steletovi fotografski albumi

Čeprav smo v zadnjih dveh desetletjih na Slovenskem dobili več fotografskih albumov na planinsko temo, ki so jih prispevali taki avtorji, kot so prof. Janko Ravnik, Jaka Čop, Joco Žnidaršič, Peter Janežič in še drugi, pa tudi turističnih albumov in zbornikov več avtorjev, je prinesel France Stele, samorastnik in samozaložnik, kot prefinjen občudovalec lepote v gorah svež veter izpod Grintavcev, kjer je doma in od koder je tudi večina fotografij iz njegovih treh samostojnih albumov: Grintavci (DZS Ljubljana, 1983), Triglav in Nalivi svetlobe (samozaložba 1988).

France Stele si je za fotografsko izražanje izbral črno belo predstavo motivov, rekli bi klasiko, za katero so stari mojstri

kamere menili, da je bolj izrazna in da lepše podaja avtorjeva občutja, skratka, resnico krajine.

Naš avtor iz preproste naravne oblike, naj bo značilen kamen, let kavke, simetrija oblaka z ostrico gore in še v mnogočem ustvari pravo Minattijevo vzdušje »nekoga moraš imeti rad«. Na to intimno temo slika France Stele na svojih poteh po gorah — in vse to lahko najde prav vsak v gorah, če se le potrudil. Prav ta pristopnost k vsemu, kar vidi s svojim očesom France Stele, vpliva simpatično, prav lju-beznivo, deluje vzgojno, ker nas uči opazovati naravo v njenih podrobnostih.

Umetnost je, če kdo v slikanju majhnega in neznanega ustvari veliko vizijo simbola lepote, vendar zna hkrati upodobiti vso raskavost življenja ali trpkost boja za preživetje v gorah.

Steletovi albumi so za opazovalca dinamika in statika obenem. V njih se premenjavajo oblike in kompozicije, včasih tudi huščne senca v svetlobo ali pozira živo bitje, priča kulturna dediščina človeka v gorah. Na vsak način sta človek in gora v ravnotežju, čeprav imam vtis, da ima Stele goro in tvar za osnovno izročilo vseh albumov.

Vendar Stele ne mesi le skale v značilnih podobah gor, s fotografskim aparatom rad poseže tudi po mehkih oblinah snega v gorah. Pozna se mu, da je v obojem doma poleti in pozimi kot gornik in fotografski umetnik. Njegov očrt življenjepisa nas pouči, da so ga fotografske dozorelosti izučile gore, ne natečaj in kolajne, in ga pripeljale k svobodi ustvarjanja.

Menda sta edine pohvalne besede v uvodu k Steletovim albumom napisala France Zupan za Triglav in Stanko Klinar za Nalive svetlobe, oba na enaki ravni, kot odsevajo naše gore iz Steletovih slik. Tudi spremno besedilo posebej v Nalivih svetlobe je uglašeno na razpoloženje, vsak citat zase je dragocenost za premišljevanje, doma in za večerne ure ob luči in nočni tišini, da Steletova slika in citati dosežejo pravo veljavo v nas.

Prav je, da je avtor pomislil tudi na prevodne podnaslove v svetovnih jezikih. Naj svet ve, kakšen rod biva tod, kako sozvočno čuti narod s svojimi gorami. France Stele fotografira in piše za nas vse.

Stanko Klinar mu je v uvodu v Nalive svetlobe napisal najlepšo recenzijo: »To je knjiga za tihe sladokusce, za ljudi, ki znajo biti notranje veseli.« Ima jo za »osebno izpovedno knjigo, ki ne misli biti enciklopedično zaokrožena in dokumentarno popolna«. K tej gotovo umestni ugotovitvi bi sam dodal še raziskovalno komponento gor, s katero nam je Stele odkril nove poglede, tihožitja, podrobnosti, vse, kar nas bo privabilo, da si ogledamo, da te gore obiščemo, da se v večnem tavanju ustavimo tudi mi, da nam vsaj za

kratek čas zastane korak za počitek v sebi. Hvala, France Stele, tudi za to!

Res: Steletove Nalive svetlobe — pravzaprav vse njegove knjige — moraš imeti pri sebi za trenutke, ko je zunaj megla in nočna tišina, v tebi pa razpoloženje, ki Steletovih motivov in citatov naravnost pogreša. Steletove knjige dobesedno moraš imeti na polici. Zakaj — to sta Stanko in France v uvodu knjig že povedala.

S Steletovimi knjigami torej dobimo intimen stik. Če hočemo planinskega znanca razveseliti s knjigo, ki mu ne bo služila za enkratno rabo, ki jo bo kot gornik znova in znova jemal v roke, potem mu dajmo kakšno Steletovo knjigo. Ne samo za občudovanje lepote, temveč za tista premišljanja, za katera morda na gorskih poteh v družbi, v planinskih kočah ni pravega časa ali trenutka.

Čeprav Stele kot gornik in Slovenec ne more mimo našega Triglava, je predvsem navezan na svoje Grintavce. Večina slik je od tam in tako za Borisom Režkom, Petrom Fickom in drugimi nadaljuje gorniško pričevanje z Grintovcev, in sicer na svoj način, izražen v prvinah, za katere kakšen fotografski krožkarski modernist morda ne bo našel lepe besede. Nič hudega; naj tak kritik ve, da resnica o gorah dozoreva počasi. Gorniki jo vse življenje iščejo, tudi z očmi, kot jih ima France Stele, in tudi s take vrste literaturo.

Dr. Tone Strojín

Zemljevid Mount Everesta

National Geographic Journal je glasilo ameriškega geografskega društva in slavi letos stoletnico izhajanja. V teh letih je društvo financiralo več kot 3400 raziskovalnih projektov, med drugim pa so podprli tudi več himalajskih odprav.

Na straneh te revije se redno pojavljajo članki o gorah, vzponih na vrhove in življenju pod gorskimi masivi. Naročniki, ki jih planinstvo bolj zanima, so bili prijetno presenečeni, ko so v novembrski številki lanskega letnika dobili kar šest člankov o Himalaji, seveda kot vedno primerno ilustriranih z odličnimi barvnimi slikami. Izstopajo panoramske fotografije Everesta in okoliških gor. Na skici vzponov ne manjka jugoslovanska smer iz leta 1979 po zahodnem grebenu. Barry Bishop, ki je leta 1963 v ameriški odpravi pod vodstvom Normana Dyrenfurtha stopil na streho sveta in je sedaj podpredsednik komisije za raziskave, piše o spremembah v Nepal, o varstvu okolja, narodnih parkih in velikih posegih v Himalaji.

Zanimiv je članek o odkrivanju najvišje gore, njenem kartografiranju in ideji o novem kartografiranju. Rezultat novih raziskovanj je zemljevid, ki obsega ob-

močje od Ama Dablama do Rongbuka v Tibetu. Avtor tega zapisa je Bradford Washburn, v planinskih krogih cenjen kot dober poznavalec aljaških vrhov.

Prvič so kartografirali ozemlje Indije in Nepala v letih 1849/50 in takrat so s pomočjo šestih geodetskih postaj ugotovili položaj in višino Everesta. Angleži, Avstrijci in Kitajci so med letoma 1921 in 1975 izdelali dobre zemljevide; zadnji od njih so bili že izpopolnjeni s pomočjo letalskih posnetkov.

Zamisel o novem zemljevidu se je rodila leta 1981, ko je nepalski kralj podprl idejo, pozneje pa so tudi Kitajci dovolili prelet letala. V decembru 1983 je vesoljsko plovilo Shuttle Columbia letelo nad Everestom in posadka je napravila odlične infrardeče posnetke, podatke pa so dopolnili z letalskimi posnetki. To so opravili Švedi leto dni pozneje z manjšim reaktivnim letalom, ki je letelo na višini 14 000 metrov. Teh 160 posnetkov je prispevalo k temu, da so kartografi švicarskega zveznega urada za kartografijo izdelali natančen zemljevid, ki ga odlikuje dobra ločljivost podatkov (skalnati svet, ledeniki, razpoke, jezera in izohipse na 40 metrov). Vsebuje veliko podatkov o višinah; imenoslovje je rezultat dodatnega dveletnega dela in usklajevanja imen, natančno pa je obdelana tudi tibetanska stran Everesta. Za marsikoga bodo imena na tem delu karte nova, ker je uporabljena uradna izgovorjava. Pri projektu so sodelovali strokovnjaki devetih držav; omenjena je tudi Jugoslavija, vendar ne piše, kaj so naši prispevali h karti, čeprav bi bilo lepo vedeti, za kaj gre.

Na hrbtni strani je računalniško obdelana reliefna karta, ki nam kaže precej nena- vadno podobo Himalaje od Langtanga do Makaluja in od indijske nižine do Tibeta. Svoje prispevajo primerno izbrane barve, ki še izboljšajo ločljivost reliefja.

(Kljub vsem kontrolam izdelovalcev sem vseeno našel napako v kvadrantu 110,480. Kota nad ledenikom Qutar je 5982 m in ne 6982 m. Seveda pa naj to velja le kot dobronamerno opozorilo.)

Janez Prelnar

Donačka gora

Izšla je knjižica — vodnik Donačka gora. Izdal jo je Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Slovenije v Ljubljani, prodajo in finančno konstrukcijo pa izvaja založba Obzorja v Mariboru. Avtorji tekstov so Ivo Marinc, Janez Rihteršič (geološki opis) in Vinko Strgar (rastlinstvo-flora).

Zamisel, da bi bilo prav nekaj napisati o Donački gori, se mi je porodila leta 1984 ob otvoritvi novega planinskega doma na Donački gori. V celjski študijski knjižnici sem našel knjižico »Donatiberg«, ki je